

Oppimisen laatu ja opiskelun joustavuus: ohjauksellisen pedagogiikan ydin

Monimuoto-opetuksesta kohti blended learning -toteutusta

PÄIVIKKI JÄÄSKELÄ

Blended learning. Jyväskylän yliopiston avoimessa yliopistossa kuvataan blended learningin ajatusta käsitteellä *ohjauksellinen pedagogiikka*. Se edustaa pedagogisia ratkaisuja, jotka tukevat opiskelijan aktiivista ja yksilöllistä oppimista sekä tarjoavat joustavia opiskelumahdollisuuksia. Toisaalta sillä ymmärretään opettajan pedagogista taitoa organisoida opetus siten, että opiskelijan oppimispolku olisi eheä, mielekäs ja tuottaisi hyviä oppimistuloksia.

Avoimen yliopisto-opetuksen kehittämistä ohjaavassa pedagogisessa ajattelussa on tapahtunut muutoksia viimeisten kahden vuosikymmen aikana. 1980- ja 1990 luku olivat voimakasta opetuksen monimuotoistamisen aikaa. Teknologian ja oppimisteoreettisen ajattelun kehittymisen myötä opintokokonaisuuksien suunnittelun ja toteutuksen lähtökohdaksi otettiin joustavat ja opiskelijan omaa aktiivisuutta korostavat ja tukevat opiskeluratkaisut. Tästä lähtökohdasta käsin avoimessa yliopistossa rakennettiin erilaisia opiskelijälähtöisiä monimuoto-opetuksen toteutusmalleja (ks. Elinikäistä oppimista edistävä pedagogiikka 2005, 14–19).

Monimuoto-opetuksella on yleisesti tarkoitettu aikuiskoulutuksen muotoa, jossa eri opetusmuotoja ja -välineitä on yhdistetty suunnitelmalliseksi kokonaisuudeksi ottaen huomioon kohdejoukon lähtökohdat ja tarpeet. Avoimessa yliopistossa esimerkiksi yliopisto-opintojen alueellinen saatavuus ja opiskelun joustavuus erilaisissa elämäntilanteissa ovat yleisesti olleet monimuoto-

opetuksen toteutusta ohjaavia tekijöitä. Monista monimuoto-opetuksen toteutusmalleista voidaan löytää *lähiopetus*, *etäopetus* tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen sekä *itsenäinen opiskelu* keskeisinä monimuotoisuutta kuvaavina elementteinä (mm. Koro 1992; Viitala 1996; Kiviniemi 1993). Monimuoto-opetus -termin rinnalla ryhdyttiin puhumaan myös monimuoto-opiskelusta ja oppimisympäristöistä korostaen erityisesti opiskelijan ja oppimisen näkökulmaa (Viitala 1996, 13).

Monimuotoisten opetusmuotojen kehittämistä ja integroimista opetukseen tieto- ja viestintätekniikan avulla on viime vuosien aikana kutsuttu kansainvälisessä kirjallisuudessa käsitteellä *blended learning* (Levonen, Joutsenvirta & Parikka 2005). Bullenin ja Alltreen (2006, 4) mukaan käsite *blended learning* voidaan nähdä *pedagogisena järjestelyinä*, jossa laadukkaat verkko-oppimisen mahdollisuudet ja perinteiset yliopisto-opiskelun muodot yhdistetään tai sulautetaan yhteen koherenteilla, reflektiivisillä ja innovatiivisilla tavoilla. Näiden järjestelyiden myötä oppimisen laatu pa-

rane ja opiskelumuodot monipuolistuvat. Garrison ja Kanuka (2004, 96) puolestaan määrittelevät blended learning -käsitteen luokkahuoneessa tahtuvien oppimiskokemusten ja verkko-oppimiskokemusten perustelluksi integroinniksi.

Suomessa blended learning -käsitteelle on etsitty suomenkielistä vastinetta ja ehdotettu käsitettä sulautuva opetus. Käsite sulautuva opetus ei ole kuitenkaan vielä vakiintunut, eikä välttämättä myöskään toimi synonyymina blended learning -käsitteelle. Tätä käsitteen määrittelyä koskevassa keskustelussa (esim. Levonen, Joutsenvirta & Parikka 2005; Sulautuvan opetuksen seminaari 2007) nousee esille termien erilaiset painotukset. Sulautuva opetus korostaa opetusta ja opetuksen ympäristöjä, kun taas blended learning edellisiä määritelmiä tulkiten assosioituu *kokonaisvaltaiseen pedagogiseen näkemykseen oppimisesta ja sen ohjaamisesta*. Pedagogiikan tavoitteena on tällöin edistää laadukasta oppimista huomioiden myös joustavat opiskelumahdollisuudet.

Keskustelu blended learning -ajatteluun perustuvasta yliopisto-opetuksen kehittämisestä on voinut alun perin ”perinteisen kampusopetuksen” kehittämisen tarpeista. Tätä taustaa vasten avoimet yliopistot osallistuvat tähän opetuksen kehittämisestä käytävään keskusteluun usein lähtökohteisesti erilaisista tilanteista riippuen siitä, minkälaiseen opintojen toteutusmalliin ja yhteistyöhön ainelaitoksen kanssa avoimen yliopiston opintoja rakennetaan. Kysymykset oppimisen laadusta ja opiskelun joustavuudesta ovat kuitenkin yhteisiä ja ajankohtaisia niin avoimissa yliopistoissa kuin yliopiston ainelaitoksilla. Opetusministeriön käynnistämä aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus (AKKU) haastaa yliopistoja ja korkeakouluja kehittämään toimivaa aikuiskoulutusjärjestelmää ja aikuiskoulutuksen laadunvarmistusta. Tämän aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen taustalla on mm. pyrkimys vastata työelämän ja aikuisväestön osaamistarpeisiin, luoda edellytyksiä osaamisen jatkuvaan kehittämiseen ja tukea pyrkimyksiä työurien pidentämiseen ja työllistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. (OPM 2008: 20.) Aikuisen oppijan erityispiirteiden tunnistaminen sekä aikuisille mielekkäiden ja mahdollisten opintojen rakentaminen on siten tärkeää. Aikuiskoulutuksen laadunvarmennuksessa puolestaan on kyse laajasti koko koulutusprosessin kuvaamisesta ja toiminnan laadun arvioinnista. Pedagogisesta näkökulmasta laadunvarmennus näyttäytyy niin opetus- ja ohjausfilosofian määrittelynä kuin tätä mää-

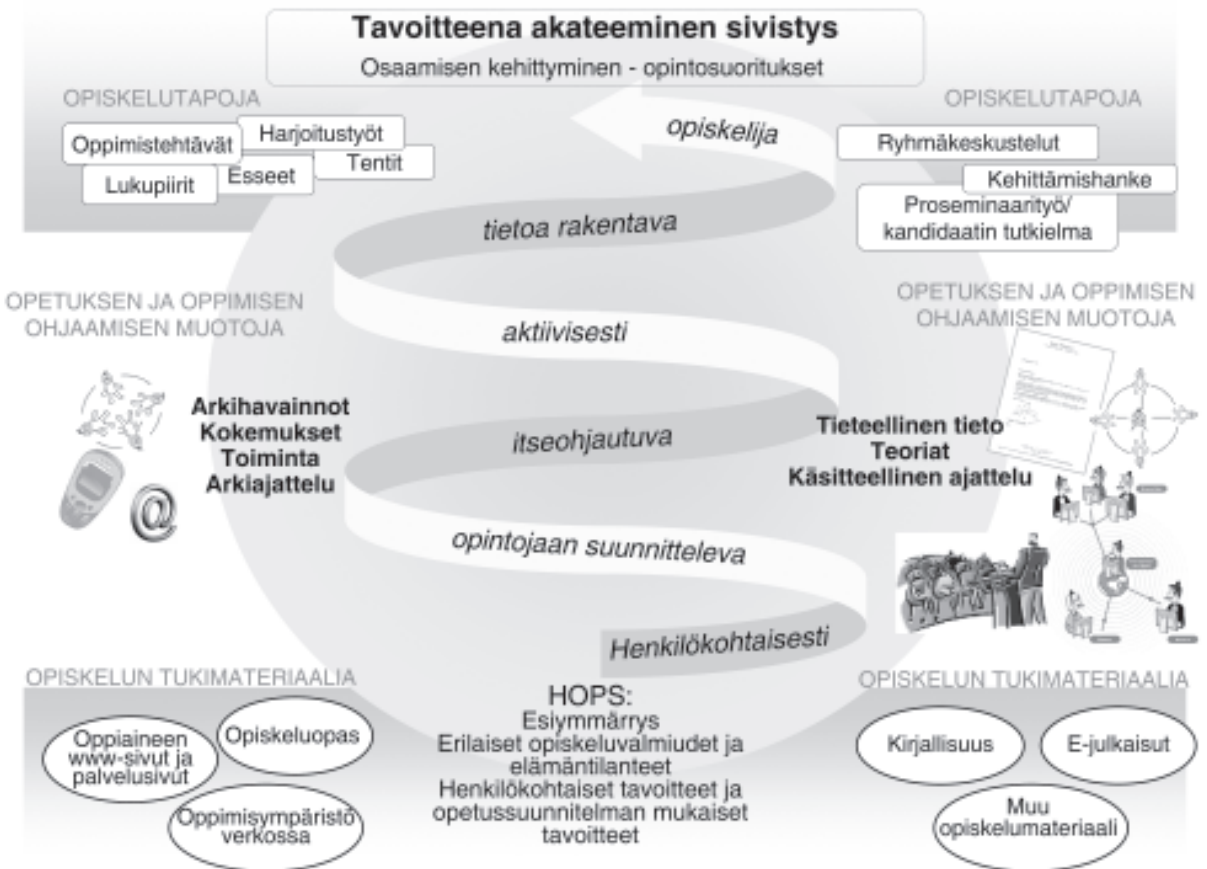
rittelyä tukevien konkreettisempien pedagogisten toimenpiteiden kuvaamisena ja arvioimisena.

Ohjauksellinen pedagogiikka Jyväskylän yliopiston avoimessa

Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston pedagogiikkaa on päädytty kuvaamaan blended learning –ajattelua mukailien käsitteellä *ohjauksellinen pedagogiikka*. Tämä käsite toisaalta edustaa sellaisia opintojen ohjaus- ja toteutustapoja, jotka mahdollistavat oppijalähtöisen ja joustavan opiskelun. Toisaalta kyse on opettajan (tai koulutuksen kehittäjän) pedagogisesta taidosta ohjata oppimista niin, että opiskelijan oppimispolku olisi eheä ja mielekäs sekä tuottaisi hyviä oppimistuloksia. (ks. Bööck & Jääskelä 2009.)

Oppimista edistävä vuorovaikutus

Opetuksen ja ohjauksen keskiössä on aikuinen opiskelija ja hänen ajattelu- ja oppimisprosessinsa. Opiskelijan tiedollista lähtökohtaa oppiaineen opiskelussa voidaan luonnehtia *esiymmärryksiä*, joka luo pohjan uuden opiskelulle. Esiymmärryksellä tarkoitetaan tässä oppiaineen sisältöjä koskevia aikaisempia tietoja, käsityksiä, mielipiteitä, henkilökohtaisia kokemuksia tai arkihavaintoja. Esiymmärryksen käsitteen juuret ovat hermeneuttisessa tieteenfilosofiassa. Hermeneuttisen käsityksen mukaan tiedon ymmärtämisellä ei ole absoluuttista alkua, vaan ymmärtäminen kasvaa aina esiymmärryksestä – orientoidumme uuden tiedon hankintaan esiymmärryksemme pohjalta, toisaalta uusi tieto antaa aineksia orientoitua ja tulkita ilmiötä uudelleen. Tulkinnat eivät ole koskaan lopullisia, vaan tulkinta muuttuu tietoisuuden kehittyessä. Tätä prosessia kutsutaan hermeneuttisessa tieteenfilosofiassa ymmärtämisen hermeneuttiseksi kehäksi tai spiraaliksi. (Siljander 1988, 115–118.) Pedagogisesta näkökulmasta opiskelijan esiymmärrys on saatettava *dialogiin, vuorovaikutukseen* ilmiötä koskevien teorioiden, tutkimusten ja käsitteiden kanssa. Kuvion 1 spiraali kuvaa tätä dialogia osoittaen samalla sen, että oppiminen on henkilökohtainen tiedonrakentamisen prosessi. Sosiaalinen vuorovaikutus ja opiskelijan omakohtainen suhteenotto opiskeltaviin sisältöihin tukevat tätä yksilöllistä tiedonrakentamista.

KUVIO 1 Opiskelijan oppimisprosessi ohjauksellisen pedagogiikan näkökulmasta

Avoimessa yliopistossa opiskelu on vapaaehtoista. Opiskelu perustuu opiskelijan omaehtoiseen ja aktiiviseen rooliin oman oppimisensa suunnittelijana, toteuttajana ja arvioijana. Opiskelijat tarvitsevat kuitenkin opetusta, ohjausta, tukea ja palautetta, jotta he oppivat arvioimaan tietoa, omia käsityksiään sekä tiedostaisivat oman oppimisprosessinsa. Oppimisen ohjaamisen näkökulmasta edellä kuvatun kaltainen yksilöllistä tiedonrakentamista tukeva dialogin toteutuminen tarkoittaa:

- opiskelijan ”altistamista” tiedollisille ristiriitatilanteille opetus- ja ohjaustilanteissa sekä erilaisissa opiskelun suoritustavoissa sekä
- mahdollisuuksien rakentamista opiskelijan asteittain lisääntyvään oppimisen itsesäätelyyn, oman ajattelun ja oppimisprosessin, oppimistarpeiden ja -tavoitteiden sekä opiskelutaitojen tiedostamiseen opiskelun eri vaiheissa.

Tiedollisilla ristiriitatilanteilla tarkoitetaan konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppimistilanteita, joissa opiskelija tiedostaa omien tietojen tai käsitysten puutteellisuuden, virheellisy-

den tai vajavaisuuden. Oppiminen suuntautuu kokonaan uuden tiedon rakentamiseen tai tiedon rikastamiseen. (Tynjälä 1999.) Yliopisto-opintojen yksi keskeinen tavoite on kriittisen ajattelun kehittäminen. Siksi tehtävänannot, jotka ohjaavat opiskelijaa toisaalta tiedon omakohtaiseen kysymyksenasetteluun ja ymmärtämiseen sekä toisaalta tiedon yleisempään analysointiin, arviointiin, vertailuun ja perustelemiseen, nähdään tärkeinä. Niin ikään opiskelun ajan tapahtuva kommunikointi opettajan ja opiskelijan välillä (opetus, tuutorointi, seminaarikeskustelut, kirjallinen palaute jne.) parhaimmillaan mahdollistaa nämä tiedonkäsitteilyn eri ulottuvuudet.

Kasvu kriittiseksi ajattelijaksi ja itseohjautuvaksi toimijaksi tuetaan useissa oppiaineissa mm. henkilökohtaisella opiskelusuunnitelmalla ja HOPS-ohjauksella sekä tehtäväkohtaisilla opiskelijan itsearvioinneilla. Parhaimmillaan HOPS on rakennettu tietyn ajan (esim. arvosanan opiskelun) kestäväksi *prosessiksi*, jonka aikana opiskelija voi vuorovaikutuksessa yliopistonopettajan tai tuu-

torin kanssa jäsentää opiskelutarpeitaan ja lähtökohtiaan, tavoitteitaan, aikatauluun sekä opiskelun merkitystä ja linkittymistä kokonaisvaltaisemmin uran, elinikäisen oppimisen tai elämän suunnitteluun. Näitä henkilökohtaisia tavoitteita peilaataan HOPSissa yliopisto-opinnoille asetettuihin tavoitteisiin. Joissakin oppiaineissa HOPSin tukena on myös oman oppimisen ja opiskelutuotosten arviointiin perustuva portfoliotyöskentely, joka toimii opiskelijalle arvosanatodistuksen lisäksi dokumenttina osaamisestaan.

Opetus Jyväskylän yliopiston avoimessa yliopistossa perustuu Jyväskylän yliopiston tiedekunnissa hyväksytyihin opintovaatimuksiin. Useissa oppiaineissa avoimessa yliopistossa toimivat omat yliopistonopettajat, jotka osallistuvat yliopiston ainelaitoksilla tehtävään opetussuunnitelmatyöhön sekä vastaavat opetussuunnitelman pohjalta avoimessa yliopistossa järjestettävästä opintokokonaisuuden kokonaistoteutuksesta, kuten tavoitteiden konkretisoinnista, opetuksesta ja oppimisen ohjaamisesta, suoritustapojen suunnittelusta, oppimisen arvioinnista ja palautteenannosta. Jotta opiskelija voisi suunnata toimintaansa tietoisesti yliopisto-opintojen tavoitteiden mukaisesti ja arvioida omaa oppimistaan, opetussuunnitelmia on avoimessa yliopistossa konkretisoitu oppijan näkökulmasta osaamistavoitteina. Nämä osaamistavoitteet toimivat vastaavasti yliopistonopettajan opiskelijalle antaman arvioinnin ja sanallisen palautteen kehyksenä.

Yliopistopedagogiikan kehittäminen nähdään Jyväskylän yliopiston avoimessa yliopistossa yhteisöllisenä ja yhteistä ymmärrystä edellyttävänä asiana. Niinpä opetuksen ja oppimisen ohjaamisen luonnetta tarkastellaan laajasti yli oppiainerajojen erilaisilla foorumeilla (mm. henkilöstökoulutuksessa, pedagogisissa kehittämistyöryhmissä ja keskustelutilaisuuksissa, seminaareissa, konferensseissa). Tavoitteena on pedagogiseen keskusteluun osallistumisen avulla tehdä näkyväksi ja arvioitavaksi eri oppiaineiden opetuksen erityispiirteitä sekä opettajien pedagogista ajattelua ja toimintaa.

Joustavuus – aikuisopiskelumahdollisuuksien rakentamista

Ohjauksellinen pedagogiikka sisältää tavoitteen joustavista opinnoista. Joustavat opinnot on ongelmallinen yleisenä käsitteenä, koulutusorganisaatiot voivat tämän käsitteen myötä tulla väärin-

ymmärretyksi. Jyväskylän yliopiston avoimessa yliopistossa joustavuus pedagogisena toimintana merkitsee aikuisopiskelumahdollisuuksien rakentamista ajanmukaisin ja innovatiivisin ratkaisuilla (esim. hyödyntämällä uusinta tieto- ja viestintäteknologiaa). Ajanmukaiset ja innovatiiviset ratkaisut eivät ole itseisarvoja sinänsä, vaan näillä ratkaisuilla ohjataan opiskelijaa aktiivisesti osallistumaan ja kehittämään taitojaan osallistua nyky-yhteiskunnan jäsenenä. Osallistuminen reaaliaikaiseen opetukseen esimerkiksi internetissä toimivan AdobeConnectPro -yhteyden kautta antaa opiskelijalle mahdollisuuden mm. kehittää uudenlaisia yhteydenpito- ja vuorovaikutustaitoja, joita tarvitaan työelämässä.

Avoimessa yliopistossa opiskellessaan päävastuu opintojen etenemisestä on opiskelijalla itsellään. Opiskelija tekee omia valintojaan esimerkiksi opiskelun aikataulusta. Monissa oppiaineissa opiskelijalla on mahdollisuus valita aktiivisesti erilaisten vaihtoehtoisten suoritustapojen välillä sekä osallistua erilaisiin opetus- ja ohjausmuotoihin. Jotta opiskelijan tekemät valinnat olisivat henkilökohtaisten tavoitteiden ja oppimisen kannalta mielekkäitä, valintojen tekemistä tuetaan HOPSilla.

Avoimen yliopiston opiskelijat muodostavat opiskelutaustoiltaan ja -valmiuksiltaan, elämäntilanteiltaan ja opiskelutavoitteiltaan hyvin heterogeenisen ryhmän. Tämän lisäksi avoimen yliopiston opetustarjonnassa olevat oppiaineet ovat luonteeltaan erilaisia. Niinpä opetuksen ja ohjauksen keinot sekä opiskelutavat tulee pystyä perustelemaan edellä mainituista pedagogisista lähtökohdista käsin. Määriteltäessä opintojen joustavuutta tai mielekkyyttä oppiaineissa ei aina voida päätyä samanlaiseen opintojen toteutukseen. Kuviossa 1 esitetyt esimerkit erilaisista opetuksen ja oppimisen ohjaamisen tavoista sekä opiskelun suoritustavoista kuvaavat siten opettajan ja opiskelijan käytössä olevia optioita.

Opetuksen ja oppimisen ohjaamisen muotoina käytetään mm.

- henkilökohtaista opiskelun ohjausta (HOPS-ohjausta)
- opetustilanteita, jotka opiskelijan asuinpaikkakunnasta riippuen toteutuvat joko kasvokkain tai verkon välityksellä, reaaliaikaisesti tai videotallenteena
- seminaarityöskentelyä kasvokkain tai verkossa
- yksilöllistä tai ryhmäkohtaista sanallista palautetta erilaisista oppimistehtävistä

- ryhmätuutorointia puhelimitse, verkkovälitteisesti tai kasvokkain sekä
- yksilöllistä ohjausta puhelimitse, sähköpostitse, skype-yhteydellä tai kasvokkain (kuvio 1).

Avoimessa yliopistossa on kehitetty lukuisia erilaisia opiskelutapoja, joiden avulla voidaan tarpeen mukaan aktivoida, rajata, suunnata ja ohjata opiskelijan oppimista. Esimerkkeinä tällaisista opiskelutavoista mainittakoon erimuotoiset kirjalliset oppimistehtävät, harjoitustyöt ja raportit, erilaiset tavat tenttiä, verkossa toteutettavat tehtävät ja erilaiset keskustelut (esim. väittelyt ja opponoinnit) sekä toimintaan ja keskusteluun perustuvat opiskelutavat. (ks. Elinikäistä oppimista edistävä pedagogiikka 2005, 42–49.) Vallealan, Lintusen ja Tuominiemen (2007) analysoiman opiskelijapalautteen perusteella opiskelijat ovat kokeneet kirjallisuuteen perustuvat, temaattisesti rajatut etä- ja oppimistehtävät parhaiten oppimista edistävästä opiskelutapana: oppimistehtävien avulla opiskelijat ovat saaneet tilaisuuden tarkastella oman arkiajattelun ja teorian tiedon välistä suhdetta, kokea uuden oppimisen haastavuus ja mielekkyys vuorovaikutuksessa palautetta antavan opettajan kanssa.

Etäopiskelun mahdollistavissa oppiaineissa opiskelijoilla on oppimisen tukena opiskeluopas, joka sisältää tietoa mm. oppiaineen tavoitteista ja sisällöistä, suoritustavoista ja opiskelukäytänteistä. Opiskeluoppaan lisäksi opiskelun tukena toimivat oppiainekohtaiset www-sivut, oppimateriaalisivustot, avoinyliopisto.fi -sivut sekä useissa aineissa myös verkko-oppimisympäristö. Vuoden 2008 alusta lähtien Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston opiskelijoilla on pääsy myös yliopiston kirjaston elektronisiin artikkeleihin.

Laadukas oppiminen pedagogisten ratkaisuiden perusteluina

Avoimen yliopiston pedagogiikan ja sen kehittämisen keskiössä on elinikäiseen oppimiseen innostavan ja laadukkaan oppimisen tavoittelu. Niinpä pedagogisia ratkaisuja on ohjannut useiden oppimisteorioiden tuottama tieto, jota on sovellettu aikuisen oppijan ja opiskeltavan tiedon luonnetta koskeviin lähtökotiin (ks. esim. Jääskelä 2005). Tämän tiedon pohjalta oppimisessa korostuvat tällä hetkellä seuraavat näkökohdat:

1) Opiskelijan aktiivisen tiedonrakentamisen merkitys

Yliopisto-opiskelussa keskeistä on teoreettisen ja käsitteellisen tiedon oppiminen. Akateemisen osaamisen kannalta sellaiset tavoitteet ovat tärkeitä, joissa pyritään tiedon muokkaamiseen ja uuden tiedon luomiseen. Tiedon toistamisen sijaan pyritään tiedon ymmärtämiseen, soveltamiseen, vertailuun, analysointiin ja syntetisointiin sekä arkiajattelun abstrahointiin. Tieto omaksutaan, kun sitä käytetään eri tarkoituksiin. Opetuksessa ja ohjaamisessa on mielekästä myös käyttää hyväksi aikuisen oppijan tiedonkäsittelyn vahvuuksia: Aikuiset opiskelijat ovat nuorempiin opiskelijoihin verrattuna useammin sisäisesti motivoituneita, he tavoittelevat sisältöjen ymmärtämistä, myös arjessa havaittujen ilmiöiden käsitteellistämistä sekä heillä on elämäkokemuksen mukanaan tuomia valmiuksia omaksua relativistinen näkemys tiedosta ts. ymmärtää tiedon suhteellisuus.

2) Tavoitteiden, toiminnan ja opiskeluympäristön suhteen tiedostaminen

Opiskelijoilla on opinnot aloittaessaan erilaisia henkilökohtaisia opiskelutavoitteita, erilaiset voimavarat (esimerkiksi opiskeluvälit ja opiskeluun käytössä oleva aika) opiskella sekä erilaisia opiskeluorientaatioita, jotka ohjaavat opiskelutoimintaa: ajattelua, tiedonhakuja, asennoitumista opiskeluun jne. Vastaavasti yliopisto-opintojen opiskelu asettaa opiskelijalle tiettyjä lähtökohtia ja tavoitteita (mm. oppiainekohtaiset yliopiston opetussuunnitelmien mukaiset tavoitteet), joiden mukaan opiskelun odotetaan etenevän. On kuitenkin todettu, että itse toiminta ja siitä saadut oppimiskokemukset synnyttävät uusia tavoitteita tai muuttavat opiskelutavoitteiden sisältöä. Lisäksi oppimisen luonteeseen, tavoitteenasetteluun ja opiskeluorientaatioon vaikuttavat myös opiskelukonteksti – sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö, jossa opiskellaan. Niinpä pedagogisia ratkaisuja tehtäessä on tärkeää ottaa huomioon se, että ratkaisuilla tuetaan opiskelijoiden tavoitteiltaan ja opiskelusuhteiltaan erilaisia oppimispolkuja ja että pedagogisilla ratkaisuilla tietoisesti tuetaan akateemisen sivistyksen tavoitetta yliopisto-opiskelulle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

3) Tutkiva ja merkitysorientoitunut sekä kokemuksia ja oppimista reflektioiva toiminta

Oppiminen ei synny tyhjästä, vaan oppimisessa uusi tieto linkittyy oppijan esiyymmärrykseen, aikaisempaan tietoon ja kokemukseen. Oppimisen käynnistävät sellaiset tilanteet, joissa opiskelija

havaitsee uuden tiedon ja esiyymmärryksensä välisen tiedollisen ristiriidan sekä motivoituu tämän ristiriidan ratkaisemiseen. Aikuisen oppimisen yhteydessä tätä ristiriitaa on kuvattu myös ajattelun ”särönä” (Malinen 2000). Särön aikaansaaminen edellyttää opetuksessa, ohjauksessa ja erilaisissa suoritustavoissa (esim. oppimistehtävissä) uuden tiedon ankkuroitumista opiskelijan arkitodellisuuteen ja kokemuksiin sekä opiskelijan aktivointia kysymysten tekemiseen, tiedon etsimiseen, perustelemiseen, omaan ajatteluun ja oman oppimisen pohtimiseen.

4) Sosiaalisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden merkitys

Oppimisen tutkimuksessa korostetaan sosiaalisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisen oppimisen merkitystä. Etäopiskeluratkaisuiden lisääntyttä tämä haastaa avointa yliopistoa kehittämään sellaisia opintoja, jossa yhdessä oppiminen opiskelijakollegoiden kanssa ja vuorovaikutus opettajan kanssa mahdollistuu. Sosiaalisen aspektin huomiointiin näkyy nykyisin erilaisissa yhteisöllisen oppimisen pedagogiikalle rakennetuissa opiskelun suoritustavoissa (esimerkiksi ryhmäkeskusteluissa, yhteisölliseen työskentelyyn perustuvissa verkkokursseissa). Sosiaalinen vuorovaikutus ja yhteisöllisyys eivät sinällään takaa oppimista, vaan ne saavat merkityksen vasta sitten, kun niiden avulla tavoitellaan tietoisesti dialogia ja yhteistä ymmärrystä opittavasta asiasta.

Lähteet

Bullen, P. & Alltree J. (2006). Editorial. *Journal for the Enhancement of Learning and Teaching*, 3(2), 4–6.

Böök, M.-L. & Jääskelä, P. (2009). Blended learning – uusi tapa opiskella ja opettaa tutkimustaitoja avoimessa yliopistossa. Teoksessa T. Joutsenvirta & A. Kukkonen (toim.) *Sulautuva opetus – uusi tapa opiskella ja opettaa*, 166–180.

Elinikäistä oppimista edistävä yliopistopedagogiikka Jyväskylän yliopiston avoimessa yliopistossa – teorian ja käytännön dialogia. (2005). U.M. Valleala (toim.) *Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston tutkimuksia ja selvityksiä* 56.

Garrison, G. R. & Kanuka, H. (2004). Blended

learn-ing: uncovering its transformative potential in higher education. *The Internet and Higher Education* 7, 95–105.

Jääskelä, P. (2005). *Tuutorointi avoimen yliopiston opetuksessa*. Tuutoroinnin kehittämistä koskeva toimintatutkimus. Chydenius-instituutin tutkimuksia 1. Jyväskylän yliopisto: Chydenius-instituutti – Kokkolan yliopistokeskus.

Kiviniemi, K. (1993). Monimuoto-opetuksen teoriaa ja arviointia. Teoksessa M. Suortamo & R. Valli (toim.) *Opettaja opissa. Opetuksen monimuotoistaminen*. Helsinki: WSOY, 29–59.

Koro, J. (1992). Opetuksen käsite ja monimuoto-opetus. Teoksessa I. Hein & R. Larna (toim.) *Lähellä, kaukana, yksin, yhdessä. Näkökulmia monimuoto-opetukseen*. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 31–39.

Levonen, J., Joutsenvirta, T. & Parikka, R. (2005). Blended learning – Katsaus sulautuvaan yliopistoon. Piirtoheitin. *Verkko-opetuksen verkkolehti* 2. Numero 3. <http://www.valt.helsinki.fi/piirtoheitin/sulautus1.htm>. Luettu 28.5.2007.

Malinen, A. (2000). *Towards the essence of adult experiential learning. A reading of theories of Knowles, Kolb, Revans, and Schön*. Jyväskylä: SpPhi.

Opetusministeriön työryhmän muistioita ja selvityksiä 2008: 20. *AKKU –johtoryhmän väliraportti. Ammatillisesti suuntautuneen aikuis-koulutuksen kokonaisuudistus*. Koulutus ja tiedepolitiikan osasto.

Siljander, P. (1988). *Hermeneuttisen pedagogiikan pääsuuntauukset*. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 55.

Tynjälä, P. (1999). *Oppiminen tiedonrakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Helsinki: Kirjayhtymä.

Valleala, U.M., Lintunen, J. & Tuominiemi, E. (2007). Oppimistehtävät avoimessa yliopistossa. Esitys. *Kasvatustieteen päivät* 22.–23.11. 2007. Vaasa.

Viitala, T. (1996). Monimuoto-opetus-kokeilumallin kehittäminen. Teoksessa T. Viitala (toim.) *Kasvatustieteen approbaturin monimuoto-opetuskokeilu Oulun avoimessa yliopistossa. Kokeilumallin kehittäminen ja sen arviointi opiskelijoiden, opettajien ja tutoreiden näkökulmasta*. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selostuksia 67, 9–51.